

APA ȘI DUHUL-COORDONATELE ÎNVEȘNICIRII OMULUI

Ierom. dr. Rafael Povîrnaru

THE WATER AND THE HOLY SPIRIT-COORDINATES FOR THE HUMAN BEING'S ETERNAL LIFE

Abstract: By his human condition, the man turns out to be an entity permanently under the pressure of the missing Paradise. This reality appears as the effect of our First Parents' loss of communion, of their captivity in the "devil's prison" resulted by their impiety towards God.

The loss of Paradise proves to be an event which gives the human being not just the endless aspiration towards God's lost grace, but at the same time, the new reality that turns people into the main target of the devil's intentions as a common consequence of the fantasy of being like God. The Water and the Holy Spirit reconfigure the human being by remaking his relationship with God.

Keywords: God, Holy Spirit, Sacraments, devil, Paradise

Prin însăși natura sa, omul se dovedește a fi o entitate aflată permanent sub presiunea nostalgiei paradisului. Această realitate survine ca urmare a căderii din har a protopărinților noștri, a căderii în „închisoarea diavolului”¹ generată de neascultarea față de Dumnezeu. Pierderea stării paradisiace se dovedește a fi un eveniment ce aduce cu sine ființei umane, nu numai aspirația continuă spre cele pierdute, dar în același timp o nouă realitate ce pune omul căzut din comuniunea harică primordială, în ținta neconținută a puterilor celor vrăjmașe ale diavolului, ca o consecință firească a unei “închipuiri fanteziste”² de a fi asemenea lui Dumnezeu, în afara smereniei, care în raport relațional cu Dumnezeu cere “credință, evlavie, iubire, recunoștință”³ față de Acesta.

Prin gestul neascultării sale, omul își pierde chipul dumnezeiesc, îmbrăgându-se astfel în “hainele de piele” aducătoare ale durerii, suferinței, dar și

¹ Panayotis Nellas, *Hristos-Dreptatea lui Dumnezeu și îndreptarea noastră. Pentru o soteriologie ortodoxă*, Ed. Deisis, Sibiu, 2012, p.127.

² Pascal Blaise, *Cugetări*, Ed. Univers, București, 1978, p.95.

³ *Urmarea lui Hristos*, traducerea în limba română de Pr. Toma Chiricuță, București, 1943, p.92.

morții. Ca efect al păcatelor născute din neascultare, moartea ajunge să pună stăpânire pe om, rupându-l în acest fel de izvorul harului.

Moartea intervine ca rezultat inevitabil al păcatului, “nefiind numai o pedeapsă dumnezeiască, ci și o consecință logică a înstrăinării omului de Creatorul său”⁴, firea umană văzându-se supusă stricăciunii⁵.

În aceste condiții, omul devine inapt prin propriile puteri a mai dobândi Împărăția, a reveni în starea comuniunii harice inițiale și implicit a mai reface în sine însuși, chipul dumnezeiesc a cărui înfățișare se vede deformată ca urmare a păcatului.

Văzând propria creatură aflată într-o asemenea stare, Dumnezeu Tatăl hotăa răște izbăvirea, trimițând în lume pe Fiul Său care ia chip de om din pântecul pururea fecioresc al Maicii Precurate.

Botezul Mântuitorului în Iordan devine chezașia “nașterii din nou” a omului, ca o condiție indispensabilă în vederea dobândirii mântuirii.

Această naștere din nou aduce cu sine o nouă identitate a omului, marcată de nașterea “din apă și din Duh”.

Convorbirea Mântuitorului Hristos cu Nicodim (Ioan 3, 3, 5-7) ne oferă imaginea unui Dumnezeu impunător, Care folosind cuvântul “trebuie”, trasează umanității drumul unic spre refacerea comuniunii cu Sine, spre bucuria cea veșnică regăsită în ambianța Sfintei Treimi. Din dialogul Mântuitorului cu Nicodim putem desprinde chiar “un chip al rugăciunii”, știut fiind că rugăciunea, înainte de toate înseamnă chiar dialogul omului cu Dumnezeu, ”scara pe care mintea și inima noastră se înalță către Dumnezeu, iar cerul se pogoară până la noi”⁶.

Observăm așadar că noua dimensiune la care este chemat omul impune acestuia prezența în ambianța apei și a Duhului.

Ne vom întreba poate de ce este necesară apa pentru un asemenea eveniment⁷.

Apa, “matrice a omenirii, ocean primordial devine instrument de moarte și concomitent instrument de regenerare”⁸.

Părintele Alexander Schmemmann ne oferă imaginea a trei dimensiuni fundamentale ale apei:

„Cosmică – principiu al vieții (Duhul se purta pe deasupra apei);
a distrugerii și a morții.

⁴ Pr.Prof.Boris Bobrinskoy, *Împărtășirea Sfântului Duh*, E.I.B.M.B.O.R., București,1999, p.131.

⁵ *Ibidem*, p.131.

⁶ Prof.Alexandru Moisiu, *Să stăm bine,să stăm cu frică,povățuitor liturgic pentru preot și popor*, București, 1941, p.152.

⁷ Pentru aprofundare, a se vedea Dr.Ciprian Iulian Toroczka, ”Apa vieții” (ὕδωρ ζῶν):semnificația utilizării apei în ritualul Botezului și al Euharistiei,în „ST”,nr.4 (2011), <http://www.revistateologica.ro/articol.php?r=74&a=4497>

⁸ Cf. Arhid .Prof.Univ.Dr. Constantin Voicu, *Botezul în tradiția patristică*, ed.Agnos, Sibiu, 2011, nota 1, p.13.

Adâncul misterios este cel care ucide și nimicește; locuința întunecată a puterilor demonice; imagine a tradiționalului;
A purificării = a renașterii și înnoirii”⁹.

Apa ca principiu al vieții, înrudită fiind cu apa originară reprezintă „rezerva mobilă din care se nasc și se alimentează sau se țin în mișcare toate corpurile”¹⁰.

Vorbind despre semnificația apelor, Mircea Eliade constata că apele simle bolizează „totalitatea virtuților, fiind matricea tuturor posibilităților de existență”¹¹. Trebuie menționat că puterea apei - ca principiu al vieții nu este rezultanta propriei compoziții, ci caracterul de viață dătător al apei este conferit de către Duhul Sfânt, întrucât „fără Duhul nu se poate naște nimic”¹². Din lucrarea Duhului Sfânt asupra apelor au luat ființă, prin Fiul, toate formele definite de existență, create la începutul lumii (Fac. 1,2), cum afirmă Părintele Stăniloae.

Dacă în starea primordială Duhul Sfânt prin suflarea Sa a dăruit viață ființei umane și nu numai (Fac. 1,2, 2-7), tot Duhul Sfânt este cel ce, prin apa sfințită a botezului readuce umanitatea la un nou plan de existență, trecere fundamentată pe jertfa și Patimile Domnului - eveniment „moral, dumnezeiesc, permanent, actualizat continuu în semnificația și implicațiile lui soteriologice”¹³.

Astfel, „Duhul acționează și vivifică funcțiile omului în Hristos”¹⁴ nu oriunde, ci în taine¹⁵.

Prin Taine, în Hristos, „omul poate și el în sfârșit să existe”¹⁶, deschizându-se astfel „o nouă lume”¹⁷ în care „marele torent al Duhului lucrează asupra lui”¹⁸. Hristos Domnul este cel ce ni se face cunoscut prin Taine, întrucât

⁹ Alexander Schmemmann, *Din apă și din Duh-un studiu liturgic al Botezului*, Ed.Sophia, București, 2009, p.57-58.

¹⁰ Pr.Prof.Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol III, E.I.B.M.B.O.R., București, 2003, p.36.

¹¹ Mircea Eliade, *Sacral și profanul*, Ed.Humanitas, București, 1995, <http://www.scribd.com/doc/2543246/Mircea-Eliade-Sacral-si-profanul>; *Idem, The sacre and the Profane: The nature of Religion*, Harper Torchbooks, New York, 1961.

¹² Pr.Prof.Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică*, vol III, p.36.

¹³ Arhimandrit Lector univ.dr.Vasile Miron, *Jertfa, temelia biruinței*, în *Studii de Teologie Liturgică și de educație religioasă*, E.I.B.M.B.O.R., București, 2005, p.424.

¹⁴ Panayotis Nellas, *Omul-animal îndumnezeit. Perspective pentru o antropologie ortodoxă*, Ed.Deisis, Sibiu, 2009, p.142.

¹⁵ Serghei Bulgakov, *Ortodoxia*, Ed.Paideia, București, 1994, p.149.

¹⁶ Ioannis Zizioulas-Mitropolit de Pergam, *Ființa eclezială*, Ed.Bizantină, București, 2007, p.51.

¹⁷ Ioannis Foundoulis, *Dialoguri liturgice*, vol.I, traducerea de Pr.Victor Manolache, ed.Bizantină, București, 2008, p.11.

¹⁸ Nicolae Arseniev, *Biserica răsăriteană*, traducerea de Tit Simedrea, București, 1929, p.55 apud Ierom.Lector univ.dr.Vasile Miron., *Funcțiile cultului divin public ortodox și rolul său educativ-moral în susținerea și promovarea vieții religioase a credincioșilor în Studii de Teologie...*p.133.

Mântuitorul însuși a practicat anumite acte de cult (și aici cel mai înalt exemplu este Cina cea de Taină, cea dintâi Euharistie, amintind însă și multe exorcizări și binecuvântări)¹⁹, pentru ca „mesajul filosofiei celei adevărate să fie receptat de cât mai mulți cu putință”²⁰.

Sfintele Taine²¹ deschid ființei umane perspectiva sfințirii, ”refăcând natura primordială a omului”²², oferind în chip desăvârșit lucrarea “înfierii” de către Tatăl, întrucât prin Duhul Sfânt suntem în relație filiativă deplină cu Tatăl²³. Prin Sfintele Taine, Biserica recapitulează actele mântuitoare săvârșite de Dumnezeu și credincioșii au posibilitatea de a pregusta veșnicia²⁴.

Înfierarea noastră de către Tatăl este un act ce rezultă în chip “firesc din procesul continuu de înnoire” în har, pe care omul îl străbate nu oricum, ci prin intermediul Sfintelor Taine. Acestea sunt realitățile incontestabile ale prezenței Harului Sfințitor al lui Dumnezeu ce se revarsă asupra materiei”, mișcând astfel simțurile omului, spre a le face receptive la lucrarea harică”²⁵.

Starea înnoită a creației și implicat a omului este generată de actul întrupării Logosului, care stă la baza tuturor tainelor Bisericii. Fără Fiul și în absența întrupării Sale, omul nu ar fi putut nicicând rămâne în starea comuniunii primordiale cu Dumnezeu, nu ar fi putut gusta lucrarea prezenței Duhului, întrucât Logosul prin întruparea Sa “aduce și pe Duhul ca ipostats în umanitatea Sa”²⁶.

Din acest moment, omul care se deschide prin credință lui Hristos, “se poate naște din nou prin lucrarea precumpănitoare a Duhului”²⁷.

Această naștere din nou o reprezintă sfânta taină a Botezului, taină în care prin participarea noastră la moartea și Învierea lui Hristos – “plinătatea bucuriei

¹⁹ Drd.Povîrnaru Raul, *Mijlocirile pentru conducători în lumina rugăciunii cultice*, Ed.Estfalia, București, 2012, p.5.

²⁰ Conf. Dr. Ciprian Streza, “Teologia liturgică și provocările cercetării moderne: Epicleză euharistică în secolul al II-lea?”, *Revista Teologica*, nr. 2/2010, p.126-153 <<http://www.revistateologica.ro/articol.php?r=30&a=3471>> .

²¹ A se vedea și IPS Laurențiu Streza, *Sfintele Taine și Ierurgiile în viața Bisericii și a credincioșilor*, în „RT”, nr. 3 (1993), p. 310; Dumitru Radu, *Sfintele Taine ale Bisericii după tradiția apostolică, din punct de vedere ortodox*, în „BOR”, nr. 11-12 (1980), p. 1129-1140; *Idem*, *Sfintele Taine în viața Bisericii*, în „ST”, nr. 3-4 (1981), p. 172-194; Nicolae Mladin, *Valoarea morală a Sfintelor Taine*, în „MMS”, nr. 1-3, p. 31-41; Dumitru Stăniloae, *Creația ca dar și Tainele Bisericii*, în „O”, nr. 1 (1976), p. 10-29; *Idem* *Sfintele Taine și ierurgiile bisericesti*, în „O”, nr. 3 (1985), p. 450-454.

²² Paul Evdokimov, *Taina iubirii. Sfințenia unirii conjugale în lumina tradiției ortodoxe*, traducerea de Gabriela Moldoveanu, București, 1994, p.79.

²³ Pr.Prof.Dumitru Stăniloae, *Mica Dogmatică vorbită, dialoguri la Cernica*, Ed.Deisis, Sibiu, 2007, p.127.

²⁴ Drd.Povîrnaru Raul, *Despre Căsătorie-scurtă abordare liturgică,juridică și canonică*, Ed.Estfalia, București, 2012,p.19.

²⁵ Pr.Prof.Dr.Petre Vintilescu, *Curs de Liturgică general*, București, 1929-1930, p.257.

²⁶ Pr.Prof.Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică*, vol III, p.37.

²⁷ *Ibidem*, p.37.

noastre pământești”²⁸, ne împărtășim de prima noastră unire cu El ²⁹, ”făcându-ne părtași ai darurilor harice” ³⁰.

Unirea noastră în har cu Hristos Cel mort și înviat în taina Botezului confirmă în chip nemijlocit adopția de către Tatăl a omului cel nou, dat fiind faptul că identificarea ipostasului uman cu cel al Fiului, în taina Botezului, „constituie esența însăși a adopției omului de către Dumnezeu”³¹, întrucât prezența lui Hristos „bucură toată făptura”³².

Prin Botez devenim fii în Hristos ai Tatălui, având în vedere faptul că numai un Dumnezeu care este „Tată și Fiu explică toată paternitatea și filiația pământească” ³³. Numai unindu-ne prin Botez cu Fiul - perspectivă religioasă cu totul unică ³⁴, noi putem deveni fii ai Tatălui și moștenitori ai Împărăției celei veșnice, participând astfel la viața Sfintei Treimi ³⁵.

Această realitate ne este confirmată de chiar Sfânta Scriptură în care nu găsim nicio aserțiune clară privind universalitatea paternității lui Dumnezeu ³⁶, apelativul de Tată putând fi valabil doar celor care prin haina botezului au devenit frați în har cu Fiul.

Această relație filiatică deschide omului posibilitatea dăruirii sale către Dumnezeu ca rezultat al prezenței harului Duhului Sfânt în noi, știut fiind faptul că „Duhul este cel care ne dă imboldul și puterea de a ne dărui lui Dumnezeu” ³⁷.

Taina Botezului ³⁸ este punctul de plecare spre universul împlinirii noastre harice în Dumnezeu. Purtând haina baptismală și “penetrați” fiind de “pecetea”

²⁸ I.P.S. Ioan Selejan, *Pastorală*, în “RT”, nr.2 (2010), p. 18.

²⁹ Drd.Ioan Tulcan, *Unitatea Bisericii manifestată în unitatea de credință și în Taine*, în “O”, nr.4 (1982), p. 533

³⁰ Petru Lebedew, *Liturgica sau explicarea serviciului divin*, traducere de Iconomul Nicolae Filip, București, 1899, p.249, apud Ierom.Lector univ.dr.Vasile Miron.*Explicarea Sfintei Liturghii pe înțelesul tuturor*; în *Studii de Teologie Liturgică...*, p.161.

³¹ Ioannis Zizioulas-Mitropolit de Pergam, *op.cit.*, p.151.

³² I.P.S. Ioan Selejan, *Pastorală*, în “RT”, nr.1 (2011), p. 13.

³³ Pr.Conf.Dr.Nicolae Moșoiu, *art.cit.*

³⁴ Pr.Prof.Nicolae Mladin, *Iisus Hristos în viața morală a credincioșilor*, în „ST”, nr.9-10 (1953), p.605.

³⁵ Paul Evdokimov, *Prezența duhului Sfânt în Tradiția Ortodoxă*, traducerea de Pr.Dr.Vasile Răducă, Ed. Anastasia, București, 1995, p.16, A se vedea și Pr.Prof.Univ.Dr.Mihai Himcinschi, *Misiunea baptismală ca înfiere duhovnicească și fundament al identității creștine*, în „Altarul Reîntregirii”, Nr. 1, (2011), p. 53-72.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ Pr.Prof.Dumitru Stăniloae, *Mica Dogmatică...*, p.125. Pentru aprofundarea dimensiunii lucrării Duhului Sfânt, a se vedea Pr.Lect.Univ.Dr.Mihai Himcinschi, *Relația Duhului Sfânt cu Tatăl și cu Fiul în teologia răsăriteană și apuseană. Implicațiile doctrinare și spirituale ale acesteia*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2004.

³⁸ A se vedea și IPS Laurențiu Streza, *Slujba botezului în ritul liturgic ortodox și cel catolic. Studiu comparativ*, în „ST”, nr. 9-10 (1973), p. 685-697; Ene Braniște, *Rânduiețile bisericii ortodoxe cu privire la Taina Botezului și a Mirungerii și explicarea lor*, în „MO”, nr. 3-4 (1969), p. 187-201; *Idem* *Explicarea Sfintelor Taine de inițiere (Botez, Mirungere, Euharistie) în literatura creștină*,

Duhului Sfânt în Taina Mirungerii, omul devine mediul unei potențialități nesfârșite de sfințire și îndumnezeire.

Fiind un adevărat hristofor, omul botezat poate urca pe culmile nesfârșite ale desăvârșirii, urmând Arhetipului său – Hristos.

Urcușul duhovnicesc devine unul al iubirii reciproce pe care Dumnezeu și omul și-o împărtășesc. Iubirea capătă forma unui soclu al umanității, al comuniunii, dar mai ales al dăruirii personale, ”prin care înomenirea Fiului aduce cu sine, îndumnezeirea omului”³⁹.

Îndumnezeirea omului, ca rezultat al dăruirii și jertfirii sale pentru Dumnezeu, transformă relația personală dintre creatura rațională și Creator în „mediul intim de întâlnire al iubirii reciproce”⁴⁰.

Aceasta este certitudinea de care Dumnezeu ne încredințează pe toți prin taina botezului.

Pelerinajul nostru duhovnicesc ce debutează prin afundarea noastră în apa baptismală nu înseamnă o incursiune solitară pe drumul anevoios al vieții, ci dimpotrivă, „scufundați în apa baptismală ne scufundăm în viața Lui dumnezeiască sau în Duhul Lui cel Sfânt”⁴¹.

Cufundarea noastră în viața lui Hristos și în Duhul Lui cel Sfânt aduce cu sine restaurarea în noi a chipului Său, dar și a capacității de dialog⁴² a omului cu Dumnezeu.

Omul se cufundă în apa botezului „ca o materie amorfă și fără chip și iese afară purtând chipul frumos al lui Hristos”⁴³.

Prin Botez, însăși existența biologică a omului se împărtășește de moartea și învierea lui Hristos⁴⁴, în ambianța eclezială - mediu al parcurgerii „drumului mântuirii”⁴⁵ spre a primi „hrana veșnică”⁴⁶.

Ed.Arhipiscopiei Bucureștilor, București,1990; *Idem*, Cântări din slujbele Sfințelor Taine și ale ierurii principale, în colaborare cu conf. Nicolae Lungu și Pr. Prof. Grigorie Costea (+1965), în „ST”, nr. 1-2 (1964) p. 3-12; Spridon Cădea, *Botezul din necesitate*, Sibiu, 1940; Ioan Mihălțan, *Restaurarea chipului lui Dumnezeu în om prin Taina Sfântului Botez*, în „MB”, nr. 11-12 (1985), p. 724-735; Ion Mircea, *Taina Botezului și a Mirungerii*, în „O”, nr. 3-4 (1979), p. 461-484; Nicolae Mladin, *Sfânta Taină a Botezului și viața morală creștină*, în „MB”, nr. 4-6 (1966), p. 214-230.

³⁹ Pr.Prof.Nicolae Chițescu, Îndumnezeirea omului, în „BOR”, nr.1 (1938), p.25.

⁴⁰ Pr.Conf.Dr.Nicolae Moșoiu, *art.cit.*

⁴¹ Pr.Prof.Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică*, vol. III, p.39.

⁴² Pr.Prof.Boris Bobrinskoy, *Împărtășirea...*, p.115.

⁴³ Panayotis Nellas, *Om – animal îndumnezeit...*, p.139.

⁴⁴ *Ibidem*, p.139.

⁴⁵ Pr.Prof.Vasile Ignătescu, *Penticostarul în viața duhovnicească a Bisericii Ortodoxe*, în „MMS”, nr.5-6 (1960), p.334

⁴⁶ Alexander Schmemmann, *Liturghie și viață*, traducerea de Pr.Dr.Sava Viorel, Iași, 2001, p.50.

Participând în chip real la moartea și învierea Domnului, omul devine „un alt el însuși”⁴⁷, asumându-și în mod liber modelul de viață al Fiului.

În centrul tainei lui Hristos se află taina pascală, taina iubirii jertfelnice a Sfintei Treimi ce se descoperă în Patimile și preaslăvirea Domnului⁴⁸.

Numele de “Paște”⁴⁹ al sărbătorii pascale provine de la evreiescul “Pessah” care înseamnă “trecere”; prin analogie, atribuind sărbătorii pascale acest sens, înțelegem trecerea de la moarte la viață, de la un plan de existență la altul nou, de la o identitate spirituală la alta.

Întocmai aceste caracteristici pot fi atribuite fără ezitare și tainei baptismale, înțeleasă în chip deplin nealterat drept taina care ne face să fim din nou vii în Hristos. Trecerea de la moarte la viață „se face inefabil în crucea biruitoare, în mormântul dătător de viață, în pogorârea în slavă la iad, în rănile trupului înviat”⁵⁰. De altfel, Paștele ca sărbătoare liturgică și Postul Mare ca pregătire pentru Paște s-au dezvoltat din săvârșirea botezului. Botezul apare astfel ca un paște personal, o cincizecime personală⁵¹. În biserica primară, sărbătoarea pascală îndeosebi era dedicată intrării în comunitatea creștină a unor noi membri, prin intermediul tainei baptismale⁵².

Taina mântuirii pascale împlinită în Iisus Hristos este taina pe care se altoiește la Cincizecime creștinul însuși, prin inițierea sa⁵³.

Putem afirma că fiecare sfântă taină devine o cincizecime personală, înălțându-ne astfel în deplina unitate a Sfintei Treimi.

Dobândind comuniunea cu Hristos Domnul prin Botez, ne încorporăm în El⁵⁴, stare în care putem dobândi virutuțile -,forme de manifestare ale iubirii autentice”⁵⁵.

Sfântul Nicolae Cabasila vorbindu-ne despre comuniunea dobândită prin taina baptismală, ne învață că unirea noastră cu Hristos se realizează cu existența (το ειναι) omului, cu mișcarea (κινεσης) care activează existența, cu viața (ζοη), respectiv cu voința lui și conștiința lui⁵⁶.

⁴⁷ *Ibidem*, p.41.

⁴⁸ Pr.Prof.Boris Bobrinskoy, *Împărtășirea...*, p.105.

⁴⁹ A se vedea și Dumitru Stăniloae, *Paștile, sărbătoarea luminii și a bucuriei în Ortodoxie*, în „ST”, nr. 5-6 (1975), p. 349-358.

⁵⁰ *Ibidem*, p.106.

⁵¹ Alexander Schmemmann, *Din apă și din Duh...*, p.12.

⁵² A se vedea Preot Prof.Dr.Ene Braniște, *Liturgica Specială-pentru facultățile de teologie*, Ed.Lumea Crediinței, București, 2008, p297; Ieromonah Dr. Petre Pruteanu, *art.cit.*; Pr.Prof.Boris Bobrinskoy, *Împărtășirea...*, p.189.

⁵³ Pr.Prof.Boris Bobrinskoy, *Împărtășirea...*, p.107.

⁵⁴ Panayotis Nellis, *Omul – animal îndumnezeit...*, p.140.

⁵⁵ Magstrand Sorin Cosma, *Prietenia în morala creștină*, în „BOR”, nr.5-6 (1964), p.503.

⁵⁶ *Ibidem*, p.138.

Încorporându-se în Hristos, renăscându-se la viața cea nouă, înfiat fiind de Tatăl ca urmare a comuniunii sale cu Fiul, având certitudinea refacerii depline în sine a chipului dumnezeiesc alterat anterior prin presiunea păcatului și a pasiunilor, omul se vede din acest moment chemat la o stare continuă de jertfă, la o renunțare neîncetată față de sine, la o dăruire permanentă de iubire față de Dumnezeu. Numai astfel, omul înnoit prin harul baptismal se va putea bucura de eficiența deplină a incorporării sale în Hristos, ca o condiție ce deschide perspectiva deplină a desăvârșirii, realitate ce devine palpabilă funcție doar de măsura credinței persoanei ⁵⁷.

Pentru a înțelege așa cum se cuvine lucrarea baptismală și dimensiunea la care aceasta poate fi experiată de către ființa „născută în Hristos”, se cuvine însă să încercăm să deslușim împreună câteva din realitățile tainice pe care Sfântul Botez ni le face „palpabile” la nivelul inimii, sufletului și deopotrivă duhului.

Astfel Părintele Dumitru Stăniloae⁵⁸ înțelege botezul ca moarte a omului vechi și renaștere. Din botez ⁵⁹, spune părintele, omul iese ca o existență cu totul nouă, ”într-o maximă unitate în Hristos” ⁶⁰. Omul este un nou născut, dar în alt plan: în planul vieții comune în Hristos, plină de virtualitățile pnevmatizării.

Botezul nu produce nașterea unui om care nu a mai fost anterior, ci nașterea aceleiași persoane care a existat și înainte.

Nașterea lui din nou urmează morții omului născut înainte din trup.

Hristos însă nu trebuie să moară întâi la Botez ca să renască, dat fiind faptul că însăși prima Sa naștere este fără de păcat și de la Duhul Sfânt. Prin gestul Său din apele Iordanului, „Domnul întemeiază botezul, sfințind apele universale” ⁶¹.

Noi murim în Hristos pentru a ne naște la o viață nouă, prin participarea la moartea Lui - singura jertfă cu caracter universal săvârșită pentru întreaga umanitate, ⁶² precum și la învierea Lui.

Sucesiunea moarte - renaștere care are loc la Botez este inversă față de succesiunea naștere – moarte a lui Hristos, doar atunci când înțelegem moartea noastră ca o moarte față de păcat.

⁵⁷ Pr.Prof.Dr.Dumitru Stăniloae, *Cultul Bisericii Ortodoxe, mediu al lucrărilor Sfântului Duh asupra credincioșilor*, în „O”, nr.1 (1981), p.7.

⁵⁸ Pr.Prof.Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică*, vol. III, p.40 ș.u.

⁵⁹ *Ibidem*.

⁶⁰ Pr.Prof.Corneliu Sârbu, *Sfânta Euharistie și unitatea creștină*, în „O”, nr.1 (1967), p.55.

⁶¹ Despre caracterul universal al Botezului, a se vedea Pr.asist.Liviu Streza, *Botezul în diferite rituri liturgice creștine, teză de doctorat București, 1985*, în. “O”, nr. 1 și 2 (1985); Pr.Prof.Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică, vol III*, p.49; Pr.Prof.Dr.Nicolae D.Necula, *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 1996, p.152.

⁶² Pr.Prof.Dr.Constantin Galeriu, *Jertfă și răscumpărare*, Ed.Harisma, București, 1991, p.34.

Totodată, prin moartea noastră în Botez trebuie să înțelegem și o predare deplină a ființei noastre către Dumnezeu, astfel încât să nu mai trăim pentru noi înșine, ci exclusiv pentru Dumnezeu.

De asemenea, prin moartea noastră ne afundăm deplin în Dumnezeu, adică în viață, pentru că numai în Dumnezeu e viața adevărată.

Moartea omului vechi și nașterea celui nou sunt aproape simultane.

Dacă Mântuitorul a avut în Sine viața cea curată din naștere, întărind-o până la moarte, noi primim viața aceasta la Botez, rămânându-ne a o întări ulterior.

Ca ultimă precizare vis-a vis de această dimensiune a Botezului trebuie să menționăm că noi nu murim așa cum a murit Domnul la sfârșitul activității Sale, ci ne ridicăm la o nouă viață caracterizată prin curăție și fapte bune, dar și prin iubire față de aproapele nostru - stare în care credinciosul nu mai face diferența între sine însuși și aproapele său ⁶³, manifestând același tip de dragoste față de întreaga umanitate, pe toate aducându-le în dar lui Dumnezeu. De aceea, nici nu înviem cum El însuși a înviat, ci realizăm prin botez deschiderea drumului nostru spre înviere, alături de El.

Botezul devine în același timp, spune părintele Stăniloae și o putere de creștere spirituală permanentă. Această putere vine din puterea morții asumate prin Botez, adâncirea stării de jertfă arătându-se astfel prin virtuțile noastre.

Însă această întărire întru dobândirea neîncetată a virtuții o primim din puterea stării de jertfă a lui Hristos.

Puterea dezvoltării vieții noastre spirituale ne este dăruită nu numai prin Botez, ci și prin Euharistie. Urcușul duhovnicesc implică neîndoielnic și propria noastră sârguință.

În același timp, prin taina baptismală ne eliberăm de sub tirania păcatului strămoșesc, dobândind astfel libertatea de a nu mai păcătui.

Botezul șterge însă doar păcatele anterioare, neavând putere de a face nevăzute păcatele ulterioare. Acestea se vor spăla printr-o actualizare continuă a stării baptismale, realizată în Taina Spovedaniei ⁶⁴.

Lucrarea omului înfăptuită după botez presupune o asimilare continuă a curăției din ființa dumnezeiască a lui Hristos, în așa fel încât, odată împrăștiată de către om, să nu mai poată fi niciodată pierdută.

⁶³ Ieromonah Nicodim Sachelarie, *Pravila bisericească*, ed.a III-a, Prahova, 1999, p.239.

⁶⁴ A se vedea și IPS Laurențiu Streza, *Despre rânduiala și semnificația Sfintei Taine a Mărturisirii în Biserica Ortodoxă*, în „MO”, nr.3,1989, p. 24-32; Dumitru Stăniloae, *Pocăință și restaurarea sufletului, înțelesul sacru al pocăinței*, în „RT”,nr.5,(1945), p. 8-24; *Idem*, Mărturisirea faptelor și pocăința în trecutul Bisericii, în „BOR”, nr.3-4 (1955), p. 218-250; *Idem*, Mărturisirea, mijloc de creștere duhovnicescă, în „MO”, nr.4-5(1956), p. 168-176; *Taina pocăinței ca fapt duhovnicesc*, în „O”, nr.1 (1972), p. 5-13; *Idem*, *Înnoirea și sfințirea credincioșilor în Taina Mărturisirii, după învățătura bisericii Ortodoxe*, în „O”,nr.3 (1986), p. 10-17.

Prin Taina Botezului ne încredințăm totodată și de refacerea chipului lui Hristos în om, acțiune fundamentată pe jertfa pe cruce a Domnului, prin care Mântuitorul a vrut să ne unească pe toți în El însuși ⁶⁵, chip pierdut odată cu nefericita cădere în păcat.

Păcatul conduce la slăbirea puterilor constitutive ale omului.

Sub puterea pasiunii, omul pierde legătura cu sine însuși, căzând de la înălțimea unei ființe spirituale la nivelul uneia biologice.

Pentru a-și putea menține starea de ființă spirituală, omul trebuie să se afle într-o continuă relaționare cu Dumnezeu.

Tipul de relație pe care Dumnezeu ni-l pune la dispoziție este unul pe deplin personal, confirmat de prezența numelui persoanei umane.

Numele este cel care „individualizează, particularizează și personalizează pe deplin ființa noastră în raport cu Dumnezeu, marcând începutul comuniunii personale” ⁶⁶.

Păstrarea acestei relații se vede a fi o datorie absolută a omului față de Dumnezeu, deoarece prin taina botezului Domnul oferă omului, înfățișarea Sa dumnezeiască, pe care omul trebuie să o aducă într-un stadiu al clarității tot mai profunde, realizată printr-o imitare neîncetată a modelului său – Hristos.

A-L urma pe Hristos presupune a-ți însuși în chip nemijlocit acele acte și fapte pe care Domnul le-a săvârșit față de Sine însuși, față de semenii Săi, dar mai ales față de Dumnezeu Tatăl.

Unirea noastră cu Hristos Domnul în taina sfântului botez transformă ființa noastră într-un mădular real în corpul tainic al lui Dumnezeu – Biserica.

Prin încorporarea noastră în Hristos ne asigurăm și încorporarea în trupul Bisericii ⁶⁷.

Actul încorporării noastre în trupul tainic eclezial ne este confirmat și prin aceea că sacerdotul este persoana îndrituită, împuternicită de Biserică pentru oficierea sfintelor taine, și nu de la sine putere ajunge să îndeplinească lucrarea preoțească a Bisericii.

Trebuie subliniat faptul că fiecare creștin trăiește doar o singură dată în viață momentul primirii botezului, ca act unic și irepetabil.

⁶⁵ Dr.Vasile Mitrofanovici, Prof.Dr. Teodor Tarnevshi și Arhiepiscop și Mitropolit Dr.Nectarie Cotlarciuc, *Liturgica Bisericii Ortodoxe*, Cernăuți, 1929, p.535 apud Ierom lect.univ.dr.Vasile Miron, *Unitatea liturgică în Ortodoxie și specificități cultice locale, în Studii de Teologie...*, p.298.

⁶⁶ Pr. Prof.Univ Dr. Streza Liviu, „Sensul pomenirilor în cadrul Sf. Liturghii”, în *Persoană și comuniune. Prinos de cinstitire. Pr. Prof. Acad. Dumitru Stăniloae*, Sibiu, 1993, p. 580.

⁶⁷ Cf.Pr.Constantin Necula, *op.cit.* ,p.17.

Ioannis Zizioulas vorbește despre ființa umană înnoită prin botez ca despre un ipostas eclesial⁶⁸ care poartă caracterul eshatologic baptismal, întrucât prin noua sa stare „omul nu apare așa cum este, ci așa cum va fi”⁶⁹.

Ipostasul eclesial își are izvorul în ființa lui Dumnezeu, stare în care prin imitație, omul devine „un ipostas ascetic”⁷⁰.

Asceza este cea care conferă omului posibilitatea ipostazierii naturii biologice, făcându-se asemenea arhetipului său – Hristos⁷¹.

Pe lângă botezul “din apă și din Duh”, Biserica recunoaște și echivalează cu acesta așa numitul Botez al sângelui, precum și pe cel al dorinței⁷².

În ceea ce privește botezul sângelui, acesta se întemeiază pe cuvintele Mântuitorului Care afirmă: “Oricine își va pierde viața sa pentru Mine și pentru Evanghelie, acela se va mântui” (Mc 8, 35; Mt 10, 39; 16, 25; Lc. 9, 24; 17, 33; In. 12, 33); alt cuvânt ce vine în sprijinul botezului sângelui este cel cuprins în Mt. 5, 10: “Fericiți cei prigoniți pentru dreptate, că a acelora este Împărăția cerurilor”.

Așadar, prin botezul sângelui înțelegem moartea martirică a unei persoane nebotezate, pentru Hristos.

Botezul dorinței își găsește temeiul scripturistic în cuvintele de la Ioan 14, 21 unde Domnul ne încredințează de faptul că: “Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este cel ce Mă iubește”.

Astfel, acest tip de botez poate interveni în cazul în care, prin pocăință, viață virtuoză și evlavie, o persoană nebotezată își manifestă dorința de a se boteza, fapt care, dintr-o cauză sau alta rămâne neîmplinit.

Dat fiind faptul că Taina Mirungerii⁷³ este atât de strâns legată de cea a Botezului, întrucât s-ar putea spune că aceste două taine formează împreună un singur tot cu două părți⁷⁴, se impune ca fiecare abordare dogmatică și liturgică să le găsească în același tandem.

⁶⁸ Ioannis Zizioulas-Mitropolit de Pergam, *Ființa...*, p.153.

⁶⁹ *Ibidem*, p.54.

⁷⁰ *Ibidem*, p.58; Conf.Dr.Ciprian Streza, *A fi și a trăi în Hristos; de la prezanța tainică (μυστικώς) la experiența harului baptismal prin lucrarea poruncilor (ενεργώς)-viziune filocalică*, în „RT” nr. 4 (2011), <http://www.revista.teologica.ro/articol.php?r=74&a=4495>.

⁷¹ Zizioulas-Mitropolit de Pergam, *Ființa...*, p.59.

⁷² Pr.Prof.Dr.Isidor Todoran, Arhid.Prof.Dr.Ioan Zăgărean, *Dogmatică Ortodoxă-Manual pentru Seminarile Teologice*, Ed.Renașterea, Cluj-Napoca, 2005, p.304.

⁷³ A se vedea și Pr.Ene Braniște, *Despre Sfântul și Marele Mir și taina mirungerii-povățuirii liturgice și pastorale*, în „BOR”, nr.5-6 (1978), p.530-535; Nicolae Necula, *Ritualul Botezului creștin și al Mirungerii în riturile liturgice răsăritene*, în „GB”, nr.9-10 (1971), p.828-846; IPS.Dr.Laurențiu Streza, *Taina Mirungerii în Biserica Ortodoxă și în Bisericile Vechi-Orientale*, în „O”, nr.2 (1987), p.62-83.

⁷⁴ Cf.Pr.Prof.Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică*, vol. III, p.66; Ieromonah Dr. Petre Pruteanu, *art.cit.*

Legătura indisolubilă dintre primele două taine de inițiere este subliniată și de absența în cadrul tainei Mirungerii a unei binecuvântări (“Binecuvântată este ...”) a cărei menire este aceea de a separa două acte liturgice distincte.

Cu toate acestea, taina Mirungerii este o taină diferită de cea a Botezului, care încununează actul baptismal.

În acest sens Sfântul Ambrozie al Milanului ne învață că : “După ce Hristos se sălășluiește în sufletul celui nou botezat, Duhul Sfânt își revarsă asupra sufletului acestuia, Harul și darurile Sale desăvârșitoare”⁷⁵.

Prin mir se săvârșește „unirea perfectă a creștinului cu Hristos, începută prin Botez”⁷⁶.

Denumiri ale Tainei precum: ungere, darul Duhului, întărire etc. dovedesc faptul că Taina Mirului este întregirea sau perfecțiunea Botezului⁷⁷.

“Pecetea – darului Duhului Sfânt” ca formulă ce accentuează individualitatea Tainei Mirului în raport cu cea a Botezului, nu este altceva decât pecetea care păzește și apără în noi prețioasa prezență și mireasmă ale lui Hristos⁷⁸. Mirungerea este o nouă taină, întrucât această dăruire a Duhului lui Hristos este cu adevărat un dar⁷⁹.

În ceea ce privește instituirea tainei, aceasta nu apare explicit în cadrul Noului Testament, ci ea se vede proiectată în Vechiul Testament, în cuprinsul cărții Facerii (28, 10-22).

Totodată, în legea veche semnul văzut al primirii oricărui dar dumnezeiesc consta în punerea mâinilor pe capul primitorului, sau în aceea că toți cei aleși erau unși cu untdelemn binecuvântat. Mărturie în acest sens ne stau textele din Levitic 8, 1-36 și III Regi 1, 39-45.

Din conținutul convorbirii Domnului cu Nicodim (In. 3, 5) reiese în mod direct necesitatea unei a doua taine pentru primirea Sfântului Duh, ulterioare celei baptismale.

Cu atât mai mult, episodul botezului Domnului în Iordan ne oferă imaginea prezenței Duhului Sfânt în forma porumbelului (Mt. 3, 16), particularizând în chip simbolic cele două taine de care vorbim.

De asemenea, textele cuprinse în Fapte 10, 38 și Fapte 4, 27 dau mărturie despre ungerea cu Duhul a Domnului, pentru ca Acesta să-și poată împlini astfel slujirea.

Despre darurile Duhului Sfânt necesare oricărui credincios spre a se desăvârși, precum și despre punerea mâinilor apostolilor aflăm din textele

⁷⁵ Ieromonahul Teognost, *Botezul și Mirungerea-Taine ale nașterii și devenirii în Hristos*, Editura Credința Strămoșească, București, 2004, p.121.

⁷⁶ Magistrand Chițu Viorel, *Catehezele Sfântului Chiril al Ierusalimului ca izvor pentru istoria cultului creștin*, în “ST”, nr.3-4 (1960), p.167.

⁷⁷ *Ibidem*, p. 169.

⁷⁸ Alexander Schmemmann, *Din apă și din Duh...*, p.73.

⁷⁹ *Ibidem*, p.71-73.

nou-testamentare, precum: Fapte 8, 14-17; Ioan 14, 26; 16, 13; I Ioan 2, 20 și 27; II Corinteni 1, 21 și 22 etc.

Din cadrul acestor fragmente se poate observa că așa cum în legea veche existau ambele forme de transmitere a darurilor Duhului Sfânt – prin punerea mâinilor și ungere, tot la fel apar ele împărtășite noilor veniți la creștinism și de către Sfinții Apostoli.

În practica ulterioară, punerea mâinilor a fost înlocuită cu ungerea cu Sfântul Mir, practică ce se păstrează până astăzi ⁸⁰.

Botezul în Apă și Mirungerea ⁸¹ ca împărtășire a Duhului Sfânt constituie împreună „nașterea din apă și din Duh” ⁸².

În ceea ce privește materia acestei taine trebuie să mărturisim că prin Sfântul și Marele Mir primim darurile Duhului Sfânt. Această realitate face din Mirungere, afirma teologul rus Bulgakov, o taină episcopală ⁸³, știut fiind faptul că Sfântul și Marele Mir se sfințește exclusiv de către arhieriei.

Sfântul Mir este rezultatul unui bogat amestec de balsamuri, mirodenii și diferite arome, semnificând darurile numeroase ale Sfântului Duh, care „odată amestecate cu untdelemn ne feresc și pe noi de stricăciunea morții” ⁸⁴.

Sfântul Efreem Sirul vorbește despre untdelemn ca fiind „prietenul Sfântului Duh și instrumentul Său” ⁸⁵.

În același timp recunoaștem untdelemnul ca fiind purtătorul și transmițătorul darurilor Duhului Sfânt, căci prin epicleză el devine „darul lui Hristos care îl coboară pe Duhul Sfânt în noi” ⁸⁶.

În spațiul Bisericii, materia este botezată, sfințită, devine templu reînnoit al prezenței Creatorului ⁸⁷.

Sfântul Nicolae Cabasila spunea că prin Botez ne naștem în Hristos, iar prin sfânta taină a Mirungerii ne întărim în Hristos. Prin urmare, prin ungerea cu Sfântul și Marele Mir se creează mediul în care, prin efort personal se cuvine să păstrăm nealterat darul baptismal, transformând astfel darurile Duhului Sfânt care cuprind ființa noastră, în adevărate virtuți personale, capabile a fi reflexe ale razelor dumnezeiești ⁸⁸.

⁸⁰ Panayotis Nellas, *Omul-animal* îndumnezeit..., p.142.

⁸¹ A se vedea și IPS Laurențiu Streza, *Taina Mirungerii în Biserica Ortodoxă*; Nicolae Necula, *Ritualul Botezului creștin și al Mirungerii în riturile liturgice răsăritene*, în „GB”, nr. 9-10 (1971), p. 828-846.

⁸² Ieromonah Dr. Petre Pruteanu, *art.cit.*

⁸³ Serghei Bulgakov, *op.cit.*, p.152.

⁸⁴ Pr.Prof.Ene Braniște, *Despre Sfântul și Marele Mir în Taina Mirungerii*, în *B.O.R.*, nr.5-6 (1978), p.533.

⁸⁵ Ieromonah Teognost, *op.cit.*, p.157.

⁸⁶ Paul Evdokimov, *Ortodoxia*, E.I.B.M.B.O.R. , București, 1996, p.302.

⁸⁷ Pr.Prof.Boris Bobrinskoy, *Împărtășirea...*, p.115.

⁸⁸ Panayotis Nellas, *Omul – animal* îndumnezeit..., p.142.

După cuvântul Sfântului Apostol Pavel de la Rom. 13, 14 – “Îmbrăcați-vă în Domnul nostru Iisus Hristos”, Biserica experiază în mod desăvârșit această realitate, îmbrăcându-i pe creștini în Dumnezeu, care “înaintea Întrupării Cuvântului era un Mir ce rămânea asupra Lui Însuși. Prin întrupare însă, Mirul s-a născut în umanitate, transformându-se în ungere și miruind astfel umanitatea cu Dumnezeirea Lui”⁸⁹.

„Hristos Domnul mirunge cu Dumnezeirea lui acea umanitate recreată și renăscută prin Botez”⁹⁰.

Prin Taina Mirungerii, întărind astfel darul primit la Botez, creștinul este „hirotonit și așezat astfel în starea preoției universale a poporului lui Dumnezeu”⁹¹. Sfântul Macarie ne învață că „oamenii sfințiți prin Ungere devin creștini pentru a fi împărați, preoți și prooroci ai tainelor cerești”⁹².

Prin Mirungere începe epifania sau arătarea lui Dumnezeu în comportamentul celui botezat, credinciosul devenind un alt Hristos, asemenea Arhetipului, care înseamnă Unsul⁹³.

Hristos este „Unsul prin excelență pentru că El ca om nu primește numai o putere a Duhului, ci Duhul ipostatic întreg pentru a fi Proorocul, Arhiereul și Împăratul Suprem”⁹⁴.

În acest fel, prin taina Botezului și cea a Mirungerii Hristos Domnul dăruiește aceste demnități și ființei umane. Astfel, Dumnezeu consacră omului reînnoit cele trei dimensiuni fundamentale ale Sale: împărătească, preoțească și profetică, într-un mod pe deplin reactualizat⁹⁵.

Aceste demnități se văd a fi activate prin darul Duhului Sfânt ce se sălăș-luiește întru noi⁹⁶.

Prin ungerea cu Sfântul Mir plin de Duhul Sfânt, fiecăruia i se arată cerurile deschise, întrucât e unit cu Hristos⁹⁷. Având cerurile deschise, putem prooroci toți venirea deplină a vieții viitoare, asemenea Apostolilor la Cincizecime⁹⁸.

⁸⁹ *Ibidem*, p.141.

⁹⁰ Arhid.Prof.Dr.Ioan I.Ică jr., Dialogul epistolar al starețului Paisie Velicikovski cu eruditul ieromonah Dorotheos Vulismas, în „RT”, nr.4 (2011), <http://www.revistateologica.ro/articol.php?r=74&a=4499>.

⁹¹ Karl Christian Felmy, *Dogmatica experienței ecleziale-înnoirea teologiei ortodoxe contemporane*, Ed.Deisis, Sibiu, 1999, p251.

⁹² Apud Pr.Prof.Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică*, vol. III, p.69.

⁹³ *Ibidem*, p.71.

⁹⁴ *Ibidem*, p.71.

⁹⁵ A se vedea Alexander Schmemmann, *Din apă și din Duh...*, p.112-113; Karl Kristian Felmy, *op.cit.*, p.252.

⁹⁶ Pr.Prof.Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică*, vol III, p.72.

⁹⁷ *Ibidem*, p.72.

⁹⁸ *Ibidem*, p.73.

Prin Taina Mirului, „Hristos iradiază din Sine energia celui ce începe activitatea Sa în slujba lumii”⁹⁹.

Având “cerurile deschise” înseamnă pentru noi existența unei comunicări în iubire cu Tatăl și între noi, mereu înnoite și sporite prin har¹⁰⁰.

Botezul și Mirungerea reaaduc ființa umană în starea primordială a împreună-locuirii cu Dumnezeu, întrucât bucurându-se de venirea asupra sa a Duhului Sfânt, omul renăscut și sfințit prin apă și prin ungere cu Sfântul Mir primește „starea inerentă sufletului și trupului primului Adam”, ” împărtășindu-se de armele întăririi spre creșterea duhovnicească”¹⁰¹.

În concluzie vedem că apa și Duhul au coființializat dintotdeauna nu doar în planul imediat al creației – „și Duhul se plimba pe deasupra apelor” (Fc 1,2), ci ele reprezintă premisele absolute ale omului nou născut în Dumnezeu după rânduiala tainică a Bisericii.

---

⁹⁹ Drd.Ioan Tulcan, *art.cit.*, p. 532

¹⁰⁰ Pr.Prof.Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică*, vol III, p.74.

¹⁰¹ Serghei Bulgakov, *op.cit.*, p.34.